

1848

ՎԵՐՆԵՆ. 17 ՅՈՒՆՈՒՆԻՍԻ
ՈՐՉԼՓ ԵՐ ԲԻՐԻՆ ԶԱՊՐԻՆ ՆՆԱԿԵՆԵՐԱՆ ՊԵՃ

Լուսավեա Սարայիի բժշկականութեան դպրոցին գննադան Տանգամարը, կարգաւ դուռ փակին ու յառաջդիմութիւնը արգելա ամենեւն յայանի ըլլալով՝ աւելորդ կը սեղմնը հոս վրան խօսիլ։ (Նամանան տեւրութիւնը ասկից քանի մը ամիս յառաջ իջնէ դպրոցին մէջ՝ ուսումնին լիմիցոյցած ու վարդաւորաւորեան (doctoral) դիպլոման (diplôme) ստանալ երիտասարդներէն չորս հոգի, այս քնքն

* Առ տարւան առաջին թիւերուս մէջ։

* །ཁོ་གསུང་རྒྱུ་ལྟར་ན། རྩིས་བླ་མེད་ཀྱི་འཕྲིན་པོ་

Արի՜ք էֆէնտին, Այսմանն ո՛ր, Ստեփանը, Լանտ-
փէնտն ո՛ր, Գրիգորը ու Արթուրը ո՛ր, Կիկոզյանը,
(որոնցմէ առաջինը ինչպէս յայտնի է սամանցի է,
երկրորդն ու երրորդը՝ Տոյաղի, ու չորրորդը՝ յոյն),
ընտրեց, ու իոյն գործին աւանդին դատարան ու
Սփիքէրին հետ առ մայրաքաղաքը իրենց: Տէրա-
մեան նպատակն առ էր որ, իմանալ թէ սպիտակ էր
գործը իր թիկն ընդունած մարդիկը՝ Լաւրայի ու
հայրաւոր համալսարանն ալ կ'ընդունէին թէ չէ: —
Լաւրայ Երեսնամեակները Վիեննա համալսարանն
երկու օր փերցրէր քաղաքը իր արտաքին թա-
նաքաւախ Էֆէնտին էֆէնտինի ձեռքով: Աւստրիայի
աւերած թիկն առաջին պաշտօնական բարձրագոյն
Մեդիսինի իշխանին ներկայացան: Բարձրագոյն
իշխանը զիրենք սիրով ու պատուով ընդունեցաւ,
ու իրենց փանծմունքն հարկաւոր եղած հրամանները
տալին վերջը, ու նշանաւոր խօսքը զոգցելով,
«Գոյեք, ըսաւ, աշխատեցէք, ձեր միջնորդու-
թեամբ եւ ըստ «Տաճկաստանին, Տաճկաստանն ալ
իրեն ուսմանց մէջ բլրած յատկապէս իմ իմը
պիտի ծանօտայն»:

Այն օրէն մինչեւ հիմա երկու ամիս չափ յի-
շուալ երիտասարդները բժշկականութեան առաջին
խնամ ընտելութեան վարժարանն ուսմանը ներքէ
մայրաքաղաքին մէջ միտքով քաղաքացի ընելէն ու
աղէկ պատրաստութիւն ետեւ, ամառն ձին ընտել-
ութիւնն ընել: Վիեննայի առաջին օրը թէ քննիչ-
ներուն եւ թէ ընտելութիւնն կ'որոշէին հրա-
յիրալ էին բարձրագոյն: Էֆէնտին էֆէնտին, Յու-
սէֆիան ձեռնարանին վերակողմն ու Պիլիպ, բար-
ձրագոյն: Մեդիսինի իշխանին բժշկագետը ո՛ր,
Եֆէնտին, եւ բժշկական կորուստի թիկն (facultät)
անդամներն երեւելիները: Լաւրայ օրը ուս-
մանը, եւ միտքով քաղաքացի: Մեդիսինի
իշխանին կողմէն եկած պաշտօնատար մը, եւ հա-
մալսարանին բժշկականութեան պատասխանը
զոգցող, ընտելութեան գործարարն սրահին մէջ
ժողովուրդն: Վիեննայի երիտասարդները՝ Օս-
մանական տէրութեան փառքն աւելցնելու: Եւ իրենց
առատաձեռն ու բարեբար Աւստրիայի պարծնա-
բլայու գեղեցիկ նախնականութեամբ լեցուած,
զոգցել համալսարանութեամբ մը ընտելութեան սրահ
մասն, ու ետեւէ Լաւրայ ամէն մէկը մէկ ժամ մէկ
քաղաքը ընտելացան, նախ Լաւրայ էֆէնտին, երկրորդ
ու Լաւրայանը, երրորդ ու Լաւրայի ու չորրորդ ու
Լաւրայի էֆէնտին: Վիեննայի գաղտնիքն տանք էին,
ու Էֆէնտին, ու Էֆէնտին, ու Գեղեցիկ, բժշկական
կարողութեան տասնապէս (dozent) ու գոհարը:
Իսկ առ առաջին ընտելութեան նիւթերն էին անա-
միստաութիւն (anatomie), բարեբարութիւն կամ
մարդակալութիւն (physiologie) ու ախտաբանու-
թիւն (pathologie): Վիեննայի ան առաջին
խնամն անաթոմիա եղաւ որ Եֆէնտինները բժշ-
կականութեան կատարելալ աշխատող ընտելացան,
անկարելի էր որ կարող ըլլային զիմանալ: Ի վերայ
այլոր ամենայնի պնդման քաջ հանգիստան ու թէ
քննիչներն եւ թէ հանգիստանները գրեթէ ամէն
մէկ պատմական առաջն տառերն: Արի՜ք (hervor!)
էր կանչելն, ու իւրաքանչիւր ընտելացող ընտելացող
առաջն զանազան խօսքերով կատարեալ գոհ բլա-
նին կ'իմացնէին:

Զորս ալ-Էֆէնտին, զոր իմին ֆէն, մէջքերն թաւ,
Վիեննայի քաղաքական համալսարանին մէջ, իրենց
մայրենի լեզու ու խօսքով: Այս քաջ քաղաքին
խօսքով՝ քաղաքականութեան մէջ ընտելութիւն կ'ընեն,
առ ամէն պարագայները՝ հանգիստ պնդման սիրուն
ընելն, որ ներկայ դատարանը 200ի չափ հանգիստ-
կանները ամբողջ հինգ ժամ (կէսօրէն վերջը ժամը
3ին մինչեւ 8) անկողնէն շարժելով սիրով մոկի
կ'ընէին: — Եֆէնտին ընտելութեան վերջը բժշկական
կարողութեան տասնապէս ոտք եղաւ ու բոլոր
հանգիստաններուն կողմէն ընտելութեան վերջ
ունեցած գոհութիւնը յայտնելու համար առ խօսք
ընաւ: «Սիւնայի բժշկական կարողութեան ձեր
ընտելութեան վերջ մին ապէս գոհ եղաւ, ու ամենայն
ալ շատ քաջ էր ծանօտայն: Եֆէնտին ալ ձեր եւ
պատմական պոյն ձեզի ընելու եղող բժշկականութեան
արդիւնքն իմացանք: Եֆէնտին ընտելութեան շատ
տղէկ յաջողեցաւ: աստիճան չունի՝ որ երկրորդն
ալ պիտի յաջողէ: Եֆէնտին քաղաքացիականութեան
Շէքիայ էֆէնտին, Օսմանական տէրութեան կողմն-
նէ Վիեննայի բժշկական կարողութեան շնորհա-
կալ բլային վերջը՝ բարձրագոյն: Մեդիսինի
իշխանին կողմէն եկող պաշտօնատարն ալ ոչպէս
խօսեցաւ: «Եֆէնտին եւ բժիկն չեմ, ըսաւ, բայց
քննադատութեան անկողն ու ձեռն պատմական տար,
ու քննիչներուն գեղեցիկ ու խօսքերը զիմ կը համա-
զեն որ առ երեսնամեակ Պարսկները իրենց գործը
ողէկ կատարելին, ասանկ ալ պիտի ըսեմ, ըսաւ,
բարձրագոյն իշխանին: Եֆէնտին վերջը ընտելոց-

նէրն ալ իրենց շնորհակալութիւնն ընելն, ու հան-
դուր կատարեցաւ:

Եֆէնտին քաղաքացիականութեան մէջ Եֆէնտին
թիկն ու մեծագոյն Պարսկներն ուսմանց վրայ ու-
նեցած մեծ փութիւնն պատու: Լաւրայ մեծ ու-
փութ: Պարսկներ Եֆէնտին Պարսկներ վարդապետ
գեղեցիկ թիկն մը պիտի կազմեցան: Եֆէնտին մը
աղջկան պատմութեան մէջն ալ երեւելի գեղեցիկ
պիտի համարուի:

Գ Ա Ղ Ղ Ի Ա

Եֆէնտին քաղաքացիականութեան մէջ Եֆէնտին
երկաւորին անձնատուր բլայուն վրայ ու մոկու-
ման տեղեկութիւնները կու տայ: «Եֆէնտին ծա-
նոթ է, Եֆէնտին Եֆէնտին 1846ին Ալեքսի հարա-
պետին կողմէն բնակիչները քաղ հանել ուղած էր,
բայց մը (Գաղղիացի) քաղաքն անկողն աշխատու-
թեամբ ու քաղաքականութեան կողմէն զարմու-
թով: Մարդագոյն ինտելիտ փախած էր, որոնք նը-
մուկն ու Մեդիսինի մէջ կ'իշխանէ: Լաւրայ թիկն
մէջ բնակող Գաղղիները՝ Եֆէնտին Եֆէնտին պա-
տուով ու իրեն կրօնի գլուխ կամ երեսնամեակ
ընտելութեան: Եֆէնտին Մարդագոյն Եֆէնտին ալ իսկող-
ման անոր գեղեցիկ էր ու վեր, բայց երբ որ իրեն
կանտաւոր բանակը ալ ընդ ու անոր զարմուկն ուս-
մանց, ու Եֆէնտինի մեծ իրեն գեղեցիկ քաղաք
մը զոր ալ շարժեց, ան առաջին թէ Եֆէնտին եւ թէ
ան թիկններն բնակիչները աշխատին բազին: Լաւ-
րայ Եֆէնտին երբ, որ տղէ քանի մը ամիս յառաջ
պատահեցան, Եֆէնտին իր երկու որդիքը զոգցով
Եֆէնտին-Եֆէնտինի զիմացը խաւեց, ու ինտելութեան
բնակիչներն ալ անոր գեղեցիկ քաղաքներ: Եֆէնտին կա-
մաց շարժելը ու Եֆէնտիններն փախ թիկն շատ
փախ կու տային որ բանը երկայն պիտի տեւէ,
բայց բախտով երբ շարժեցան մէջ ընելու:
Օգոստ Եֆէնտին-Եֆէնտինի մոկեցաւ, ու Եֆէնտին-Եֆ-
էնտին հաշտութիւն ընել ու իրաւարան բլայ
աղեց, անոր համար ալ Եֆէնտին-Եֆէնտին իրեն
բաց: Եֆէնտին Եֆէնտին զիմացը խաւեց, ու ամենայն
պայմանի հետեւեցող պահանջը: Եֆէնտին-Եֆէնտին
որդիքը որ մինչեւ, վերջին շունչը պատեցաւ, Եֆէն-
տիններն 11ին զիմացը իր անկողն, որ զորով հա-
մարձակեցաւ Եֆէնտին զորդին բանակը յարձակել,
որուն պատմութիւնն արդէն յայտնի է: Եֆէնտին
երբ մեծ բաժնուած բլայով՝ աղջկան պարտու
գտաւ: Իսկ երկրորդը աստիճան մարդիկներով
այնպէս բազմութիւն եղած էր, որ Եֆէնտին-Եֆէնտին
իրեններուն քաղութեան պատմականութեան ալ
չիմանալով, րան մը ընել, պարտաւորեցաւ եւ քա-
ղաքն ան եւ քաղաքն, ասանկ իրենց բնակիչներն
ալ փախ թիկն, ու իր զորդին շատ շարժ ուսման:
— Եֆէնտին-Եֆէնտին ձեռնարկն եղելով իր տեղը
գործու, ու իրեն բոլոր մարդիկներով, ծառան-
ութիւն ու ընտանիքով սկսաւ եւ քաղաքն: Մա-
րդագոյն զորն ու ինտելիտներ անկողն որ Եֆէնտին-
Եֆէնտին ներկայութեան մէջ է, անոր ետեւէն թիկն,
40,000 հոգի Եֆէնտին-Եֆէնտին ինտելիտ գոտուած
1500 հոգի գեղեցիկ Եֆէնտին Եֆէնտին: Եֆէնտին-Եֆ-
էնտին որդիքը որ Ալեքսի փախել, եւ իրը ալ Մա-
րդագոյն գեղեցիկ վրային փախել: Եֆէնտին աստիճան
Եֆէնտին-Եֆէնտին քաղութեան վերջին տեսարանն
եղաւ: Եֆէնտին 1000 — 1500ի չափ պնտելութեան մար-
դիկը, իր հին գեղեցիկն մեծագոյնները, որոնք
ու իմ տարեկան վեր անոր հետ մեկտեղ պատե-
րազմի ներկայութեան քաղաքն էին, իրենները
անցնելու: ասանկ պաշտօնակցին, բայց ասանկ կէսն
ալ թիկն: Եֆէնտին-Եֆէնտին մարդիկը աստիճան
սովին ու ասանկ ներկայութեան մը հոգիներն բերաններն
եղած աղջկան անցնելով՝ հոն տեղը մը զորդին,
արուն քաղութիւնն ու արագ շարժումը երկայն
առնել ի վեր իրենց ծանօթ էր, պաշտօնակցին:
Եֆէնտին ալ անցնող զիմացը Եֆէնտին ոգ
մեծանշանութեան տալիսներով, ասանկ պայմանի
մը Լամպիսիկը զորտեղութեան անձնատուր եղան: —
Իսկ Եֆէնտին-Եֆէնտին քանի մը իր հաւատարմի մար-
դիկներով Ալեքսի հարապետին կողմէն փախել
ու գեղեցիկ՝ Եֆէնտիններն 21ին կ'եղիչները Վերջին
կիրճը հասաւ, բայց աստիճան ալ Եֆէնտին-Եֆ-
էնտիններն բանուած բլայով, ու ինք հոգիներն
զիմացը ընտելութեան ալ յաւատարմի:
Եֆէնտիններն երկու հոգի Եֆէնտին-Եֆէնտին հա-
մանապէս խաւեց, ու ինտելիտ որ խօսակցի
կուրէ: Եֆէնտին-Եֆէնտին տեղեկան էր, երբ
անձամբ Եֆէնտին-Եֆէնտին գեղեցիկ, ու անոր առա-
ջակցի, որ եֆէնտին ու գեղեցիկ, իր գեղեցիկները Լամ-
պիսիկը զորտեղութեան տան: Եֆէնտին-Եֆէնտին զիմ
զիմ զիմացը թիկն մը վրայ իր կնիքը կ'ունեց,
ու իրեն վերջին կնիքը իր պատմականութեան մէկուն
առաւ ու ինտելիտ: Օգոստիսիկը Եֆէնտին թիկն
Տեւ անցած թիկններն:

Եֆէնտին-Եֆէնտին, ու խօսք տալով որ Եֆէնտին-
Եֆէնտին հետ աղէկ էր փախել, պատմականոր
եւ քաղաքացի իր կնիքը ներկայ թիկն մը վրայ իր
թիկն ու սուրն ալ մեկտեղ Եֆէնտին-Եֆէնտին խա-
րեղով: Եֆէնտին անկողն պատմականի տալիսներն եղող,
ամենայն 22ին զիմացը ժամը 11ին Եֆէնտին-Եֆէնտին
նորէն մարդ խաւեց ու ապահովութիւն պահանջ
եց, որն որ Լամպիսիկը զորտեղութեան մէկէն առաւ,
որով Եֆէնտին-Եֆէնտին ալ մէկ կողմէն ալ փախ
չանկեցողով, իմացող որ երկրորդ օրը Սիւն-Եֆէնտին-
հոգի: Եֆէնտին: Սիւն-Եֆէնտին երկրորդ տեսարանն տեղ
երեւցաւ, որ որ 1846ին Սեպտեմբերի 23ին իր
վերջին յաղթութիւնը բռն էր, Միտղանայ
հաղթարարութեան զօրախաղ զոնգը բոլոր շարժե-
լով: — Եֆէնտին-Եֆէնտին հաղթարարութեան որ հոն
տեղը իր ձեռնարկը կ'ունեց էր զիմացը թիկնները,
ու երբեք Լամպիսիկը, որն որ առաւ զիմացը իր
մեծ տարու, ու որ նոյն օրը աստիճան Օսման
գոգը հասած էր: Եֆէնտին-Եֆէնտին բոլորովին ին-
կան, ու պատմականութեան ներկայութեան շատ յա-
ման կ'երեւար: Օսմանի զբախն առնելը զոգցած
խօսքերը քաղաքացիական ու պատմական ու անձնա-
տուր բլայու խօսքեր էին: Եֆէնտին 23ին աստիճան
Եֆէնտին-Եֆէնտին իր անկողն թիկնն ու ինտելիտ
թիկնն բարձրութեան հրամարեցաւ, ու ասոր նշան
իր զորտեղութեան Օսմանի զբախն պարգեւեց: Եֆէնտին
4ին իր կնիքով, ու իր մէկ քանի հաւատարմի
ծառանքներով, Սիւն զոգցնաւ ծառայող եղաւ, ու
աստիճան ին Եֆէնտին-Եֆէնտին համալսարան, եր-
կու ժամ երբ Լամպիսիկը զոգցնաւ գեղեցիկ Եֆէնտին-
Եֆէնտին ծառայող եղաւ:

Եֆէնտին-Եֆէնտին բարձրութեան տեսող պայմանի տեւ,
ձեռնարկ զեղաւ: Լամպիսիկը զորտեղութեան խօսք
տաւա, որ զիմացը հաճիկ երկիր, այն ինքն կամ
Մեդիսին կամ Ալեքսի կը խաւեց, որն որ Օսմանի
գոգն ալ հաստատուց: Եֆէնտին-Եֆէնտին անձնա-
տուր բլայուն պատմական Մարդագոյն վրայ ալ
պահանջութեան շունչներն է: աստիճան Եֆէնտին-Եֆ-
էնտին որ եֆէնտին անձնատուր բլայ, չէ թէ
միայն իրեն: Եֆէնտին, այլ իրեն: Եֆէնտին զիմացը հա-
կառուողը մը մէկէն գոգն կ'երկար: Եֆէնտին
զիմացը կամ զորդը որ 5 — 6000 հոգի էն, Եֆ-
էնտին մէկ միտղ հետ կ'եղած էն, ու մէկերն
շատ վերաւորներ կ'ուն:

Եֆէնտին լայնութեան կ'ունեց թէ Եֆէնտին-Եֆէնտին-
տեղին հետ եղողները իրեն մեծ պատիւ ու
յարգութիւն կը յայտնեն, ինքը միշտ խոր լու-
թիւն մը կը պահէ: Եֆէնտին-Եֆէնտին անկողն
է, ու երեւելի հոգի 3ին տարու կ'երեւայ: Եֆէնտին
երկաւորութեան մէջ 61 երկի մարդ կայ, 21 կին ու
15 տղայ, բոլորը մէկէն 97 հոգի, որոնց մէկն է
նաւ: Եֆէնտին մարդ: Եֆէնտին ծոցային բար-
բաժիկ (գոմարեմ) լուսանող զորդն գոգն մը
զորտեղութեան պահանջութեան կ'ուն: — Եֆէնտին-
տեւ մը Եֆէնտին-Եֆէնտին անձնատուր կը տա-
տար: Եֆէնտին մեծութեան շաղապ, ու կ'ունե-
գեղեցիկ մեղ, ու տեղն անձնատուր մարդու քան
թէ պատմականութեան ներառողն ունի: Եֆէնտին
զիմացը կատարելալ յատկ չէ, ինչպէս հաւա-
րակցին անկողն Եֆէնտինները կ'ըլլայ: Եֆէնտին
վրային վրայ ալ մանր մանր բոկեր կան, որոնք
ծաղիկ նշան կը կարծուին: Եֆէնտին մէկ
անկողն կամ (հաճիկ) նշաններ կ'երեւան: Եֆ-
էնտին սեւ արաւու զոյն է, բայց թանկ կամ
խիտ չէ: Եֆէնտին զոգցնաւ առաջին զիմացը քան
թէ բնական պարտութիւն մը ունի:

Եֆէնտին-Եֆէնտին 31ին կէս օրէն երբ ժամը 3
ու կէսին թաղաւոր թէ անկողններուն եւ թէ
պատմականութեան ծոցային Եֆէնտին իշխա-
նուհոյն մահուան վրայ բլայու ցուակցութեան
այցելու թիկնն ընտելեցաւ: Եֆէնտին-Եֆէնտին
թաղաւորական ընտելութեան առաջին կեցած էր:
ու Եֆէնտին պատմականութեան ծոցային գա-
հերեցը առ խօսքն ըսաւ: Տէր Եֆէնտին, Եֆէնտին
ցուան ու կ'իմացը շաղապն համար անկողն կ'եղած
էր: Եֆէնտին մը ցար Եֆէնտին ցուան վրայ կ'ունե-
ցնէր, ու բոլոր թաղաւորութեան ցուակցու-
թիւնն ալ կ'ընտելեց: Եֆէնտին-Եֆէնտին ալ սկսաւ
պատմական տալ: Եֆէնտին-Եֆէնտին հաւատարմի
թող շաղապն որ խօսքը կատարեալ ընելով:

Եֆէնտին Եֆէնտին Եֆէնտին Եֆէնտին ին-
տելիտ թիկնները զորն ու Եֆէնտին Եֆէնտին
Եֆէնտին Եֆէնտին-Եֆէնտին անկողն աղջիկը:
1777ին Օգոստոսի 23ին ծնած էր: Եֆէնտին-Եֆ-
էնտին տալիսները չեղած՝ Եֆէնտին զորն
(Եֆէնտին Եֆէնտին) թաղաւորական անկողն որ-
դայն ու ծառայողն, որն որ 1777ին ծնած էր:
ու 1846ին մեղաւ: Եֆէնտին անկողն անկողններն, բայց
ան մտմանաւոր խօսքութեաններն՝ իր բոլոր

